

Міжпредметна інтеграція як методологічна основа формування здоров'язберігаючої компетентності курсантів-пілотів

М.І. Півень, *к.пед.н., доцент кафедри фізичної і психофізичної підготовки,*
О.А. Редозубов, *завідувач кафедри фізичної і психофізіологічної підготовки*
Кіровоградської льотної академії Національного авіаційного університету.

Сучасний стан педагогічних науки можна оцінити як період значущого підйому в розвитку теорії педагогічної інтеграції. Саме на основі інтеграції утворюються нові освітні системи – гуманітарний освітній простір, котрий на якісно новому рівні вирішує проблему міжпредметної інтеграції [1]. Педагогічна інтеграція як принцип реалізації змісту освіти спрямовує наукові дослідження в напрямок практичного застосування теоретичного підґрунтя.

У авіаційній педагогіці і психології обґрунтовано висновок про те, що міжпредметна інтеграція являє собою одну з важливих психолого-педагогічних умов професійної освіти майбутніх фахівців, активізації навчальної діяльності й удосконалення процесу формування знань, умінь і навичок, саморозвитку мислення. Разом із тим, міжпредметна інтеграція в традиційному її розумінні лише частково наближає нас до організації цілісного освітнього процесу.

Оскільки інтеграція як методологічне правило в наш час, нажаль, насправді лише декларується як системостворювальна ідея, але не застосовується на практиці. Ще не стало дидактичною нормою в процесі професійної підготовки вбачати в особистості курсанта генератора освітнього процесу – суб'єкта міжпредметної інтеграції. Зазначені обставини та цілий ряд зовнішніх і внутрішніх чинників ініціюють інтегративний характер модернізації освітнього процесу, перетворення його в найбільш дієвий засіб підвищення якості професійної підготовки курсантів льотних вищих навчальних закладів. Необхідність модернізації професійної підготовки потребує методологічного підґрунтя, яке дозволить усвідомити всю повноту і цілісність інтеграційних установок у професійній підготовці майбутніх авіаційних фахівців та довести їх гуманістичне спрямування – розвиток особистості курсанта із сформованими професійними та особистісними компетенціями. Саме тому проблема формування професійної компетентності курсантів льотних ВНЗ у контексті інтеграційного підходу виходить сьогодні на рівень пріоритетних в авіаційній галузі і вищій школі, зокрема.

Міжпредметна інтеграція – це найбільш дієвий засіб підвищення якості професійної підготовки курсантів льотних вищих навчальних закладів. Міжпредметна інтеграція змінює мету і вектор змісту професійної підготовки від передачі знань і умінь предметного змісту до розвитку особистості курсанта. Упровадження міжпредметної інтеграції в професійну освіту курсантів-пілотів передбачає організацію інтегрованого освітнього простору, у якому предметні складові співвідносяться з різними видами компетенцій. Майбутній авіаційний фахівець стає суб'єктом інтеграції міжпредметних ресурсів професійної підготовки.

Інтерпретація психологічної сутності професійно освітнього простору майбутніх авіаційних фахівців передбачає розгляд цього дидактичного феномену в контексті розвитку здоров'язберігаючої компетентності особистості та її автодидактичної складової. Лише в категорії самотворення можна усвідомити

суперечливий момент, коли курсант здатен інтегрувати й екстраполювати у сферу професійного й особистісного саморозвитку різні формалізовані формувальні впливи: потенціал навчальних дисциплін «Психологія», «Авіаційна педагогіка», «Фізична і психофізіологічна підготовка», тренажерна підготовка та особистісні спонукання та можливості автодидактичних навичок самотворення, трансформуючи їх в єдиний алгоритм. Це виразно ілюструє той факт, що всі новоутворення в структурі особистості є значною мірою наслідком її суб'єктної активності [3].

Продуктивність інтеграційного підходу до пошуку шляхів рішення проблем формування здоров'язберігаючої компетентності курсантів-пілотів саме з позицій міжпредметної взаємодії є незаперечною, оскільки акцентує увагу не тільки на проблемах майбутнього фахівця, що зумовлені вимогами професійної діяльності: усвідомлювати свої особливості і здібності з погляду відповідності вимогам майбутньої професії, фізичної готовності до виконання професійних обов'язків й ін., але й на проблемах формування критеріїв універсального фахівця як самореалізованої людини: володіти прийомами і способами фізичного удосконалення, емоційної саморегуляції, самопідтримки, самоконтролю, володіти елементами психологічної підготовки, знати чинники позитивного впливу здорового способу життя на загальний стан здоров'я, вміти самостійно підбирати засоби розвитку фізичних, психічних і особистісних якостей й ін..

Здоров'язберігаюча компетентність є складовою професійної компетентності майбутніх авіаційних фахівців і виступає як невід'ємний атрибут професійного і особистісного зростання, як провідна властивість суб'єктності курсанта, що спрямована на вибудову особистості для ефективної самореалізації в навчально-професійній діяльності. У нашому розумінні поняття "здоров'язберігаюча компетентність" це - системна здібність особистості майбутнього авіаційного фахівця, яка спрямована на автономне формування власного динамічного здоров'я і професійного довголіття засобами психогієни, фізичної і психофізіологічної підготовки. Здоров'язберігаюча компетентність курсант складається з таких компонентів:

- *мотиваційно-цільовий компонент* – це процеси цілестворення фізкультурної самодіяльності, в яких курсант виступає як цілепокладаючий суб'єкт. Самомотивація виступає як чинник, здатний не тільки підвищувати рівень намагань курсанта до фізкультурної самодіяльності але й визначати динаміку цього рівня, здатний здійснити особою вибір зони, в якій розгортається пошук можливих напрямів перетворень, пошук нових цілей фізичної та психофізіологічної підготовки.

- *операціонально - автодидактичний компонент* - презентує дидактичну озброєність курсанта, його фізкультурну і психолого-педагогічну освіченість, що спрямовані на конструювання процесу самотворення, тотальне творіння власного здоров'я і професійного довголіття, на самокерівництво у вигляді «внутрішнього лідера» (за В.Курінським [2]), на розвиток впевненості у власних внутрішніх силах, на творчу еволюцію своєї особистості;

- *рефлексивний компонент* - увібрив у себе взаємопов'язані й взаємозалежні аналітико-прогностичні вміння забезпечення перспектив розвитку професійного довголіття й динамічного здоров'я, а також прогнозів продуктивності подолання особистісних і професійних криз, усвідомлення власних ресурсів;

- *вольовий компонент* - визначає рівень розвитку вольових якостей та вмінь подолання перешкод на шляху до вибраної мети, мобілізує особистісний потенціал на виконання прийнятих завдань і програм;

- *креативний компонент* - складається з творчих умінь особистості, які забезпечують якісні самозміни в стані здоров'я і професійного довголіття, суттєво впливає на

цілісність внутрішнього світу особистості, її духовну складову, концентрує її відповідальність в процесі професійного й особистісного зростання.

Однією з найістотніших характеристик творчої особистості є її здатність до конструювання процесу формування (моделі) здоров'язберігаючої компетентності. Конструювання цієї моделі вимагає цілого комплексу різноманітних умов та факторів. Насамперед, і це неодноразово відзначалося як у вітчизняній, так і в зарубіжній літературі, сама специфіка процесу конструювання потребує врахування всієї повноти формуючого потенціалу цілеспрямованого педагогічного процесу, а також здатності особистості до самоорганізації власної фізкультурної самодіяльності, планування процесу формування здоров'язберігаючої компетентності. Зокрема, коли курсант ставить перед собою мету, оцінює умови, накреслює прийнятні шляхи і методи її досягнення, а також мотивацію дій та перспективну оцінку спроектованої діяльності. Конструювання моделі формування здоров'язберігаючої компетентності складається з наступних ланок:

- Усвідомлення курсантом мети. Ця ланка виконує загальну системостворюючу функцію. Процес конструювання формується для досягнення прийнятої мети в тому її вигляді, у якому вона усвідомлена курсантом.

- Вибір суб'єктивної моделі значущих психолого – педагогічних умов. Вона відображає комплекс тих зовнішніх і внутрішніх умов фізкультурної самодіяльності, облік яких сам курсант вважає за необхідне для успішного формування здоров'язберігаючої компетентності. Така модель комплексу умов несе функцію джерела інформації, на підставі якої курсант здійснює програмування власне виконавських дій. Ця модель включає також інформацію про динаміку психолого-педагогічних умов у процесі фізкультурної самодіяльності.

- Складання програми формування здоров'язберігаючої компетентності. Курсант здійснює конструктивну функцію побудови, створення конкретної програми формування здоров'язберігаючої компетентності. Ця програма являється інформаційним утворенням, яке визначає характер, послідовність, способи і інші (зокрема динамічні) характеристики дій, направлених на досягнення мети в тих умовах, які виділені самим суб'єктом як значущі, як підґрунтя для визначеної програми.

- Вибір суб'єктивних критеріїв досягнення мети (критерії успішності) являється функціональною ланкою, специфічною саме для управління процесом формування здоров'язберігаючої компетентності. Вона несе функцію конкретизації і уточнення початкової форми і змісту мети визначеного процесу. Курсант долає початкову ідеальність вибраної моделі через формулювання критеріїв оцінки результату, відповідно до свого суб'єктивного розуміння прийнятої мети і фізичного стану.

- Контроль і оцінка процесу формування здоров'язберігаючої компетентності. Це регуляторна ланка, що несе функцію оцінки поточних і кінцевих результатів щодо системи прийнятих суб'єктом критеріїв успіху. Вона забезпечує інформацію про ступінь відповідності (або розбіжностей) між запрограмованим ходом формування здоров'язберігаючої компетентності, її етапними і кінцевими результатами і реальним ходом їх досягнення.

- Коригування процесу формування здоров'язберігаючої компетентності. Специфіка реалізації цієї функції полягає у корекції власне виконавських дій по ходу навчальної діяльності в будь-яку іншу ланку регуляторного процесу.

Всі ланки процесу формування здоров'язберігаючої компетентності, які є інформаційними утвореннями, системно взаємопов'язані і отримують свою змістовну і функціональну визначеність лише в структурі фізкультурної самодіяльності курсантів-пілотів.

Література:

1. Вознюк А.В., Дубасенюк А.А. Философские основания педагогической аксиоматики: монография. – Житомир: Изд-во ЖГУ им. И. Франко, 2011. – 564 с.
2. Курінський В.О. Українська постпсихологічна автодидактика: лекції.-К.: ЗАТ «Віпол», 2006. – 484 с.
3. Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософсько-психологічні студії / За заг. ред. В.О. Татенка.- К.: Либідь, 2006 – 360 с.

Проблеми здоров'язбереження в умовах розвитку інформаційно-освітнього середовища

С.М. Пляка, методист науково-методичної лабораторії виховної роботи і формування культури здоров'я комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»

Розвиток інформаційно-освітнього середовища зумовлює інтенсивне впровадження в навчальні заклади інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що відкриває нові можливості навчально-виховного процесу: поглиблення теоретичної бази знань, надання результатам навчання практичної значущості, інтеграція навчальних предметів і диференціація навчання відповідно до запитів та здібностей учнів; посилення спілкування учнів і вчителя, учнів між собою; збільшення самостійної навчальної діяльності дослідницького характеру.

ІКТ – це потужні й універсальні засоби роботи з інформацією; можливості щодо істотної інтенсифікації навчального процесу, надання навчально-пізнавальної діяльності творчого спрямування, яка приваблює дитину і притаманна їй, результати якої приносять задоволення, стимулюють бажання працювати, набувати нових знань.

Стрімкий розвиток техніки зміщує акценти в отриманні та обробці інформації, використовуючи нові електронні засоби: персональні та планшетні комп'ютери, ноутбуки, нетбуки, мобільні телефони, смартфони тощо. Використання цих засобів із доступом до глобальної мережі Інтернет значно розширює їх функціональні можливості та має ряд переваг у порівнянні з іншими засобами інформації.

Сучасні діти є більш прогресивними щодо використання нових гаджетів, у порівнянні зі старшим поколінням. Учні швидко опановують роботу з ними і використовують їх досить інтенсивно (навіть без особливої на те потреби). При цьому впровадження технічних новинок у навчально-виховний процес виявило не тільки позитивні, а й негативні наслідки їх використання. Свідченням цього є скарги учнів щодо погіршення їхнього самопочуття та зниження функціональності організму. Саме за таких обставин особливої актуальності набувають проблеми здоров'язбереження учнів.

Щоденна робота за комп'ютером при недотриманні санітарних вимог та режиму роботи може призвести до захворювань, які пов'язані, із впливом комп'ютерів та периферійних пристроїв на здоров'я тих, хто з ними працює. Дослідження Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) вказують, що у користувачів комп'ютерів виявлено нові види захворювань: синдром «комп'ютерного стресу оператора»; травми повторних навантажень; фотоепілептичні приступи тощо [6].

Найуразливішими системами організму виявляються зорова, центральна нервова і кістково-м'язова. Зокрема, у висновках ВООЗ чітко визначено, що: